

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.54>

ФУНКЦІЇ СУДОВОГО ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Дояр Є.В.,

кандидат юридичних наук,

адвокат

ORCID: 0000-0001-8500-8789

Дояр Є.О. Функції судового правозастосування: адміністративно-правовий аспект.

У статті автор аналізує наявні наукові підходи до розуміння поняття «функції» загалом та до пов'язаних із правозастосуванням об'єктами та суб'єктами, щодо яких здійснюється виокремлення їхніх функцій. Зокрема автор наводить узагальнення щодо розуміння змісту понять «функції права», «функції держави», «функції правозастосування», «функції суду», «функції правосуддя», та спрямовує свій науковий пошук на дослідження специфіки виокремлення та тлумачення змісту функцій правозастосування, яке здійснюється особливим суб'єктом – адміністративним судом та судами, до компетенції яких віднесено розгляд справ про адміністративні правопорушення. Пропонується авторське розуміння функцій судового правозастосування у порядку адміністративного судочинства та судочинства у справах про адміністративні правопорушення, як можливих варіантів впливу діяльності суду зі здійснення правосуддя (розгляду адміністративних справ та справ про адміністративні правопорушення), правозастосовчих актів суду на поведінку осіб приватного та публічного права. Автор зазначає на такі поширені у наукових та інших джерелах шляхи висвітлення функцій судового правозастосування, як їх характеристика: через розкриття змісту узагальнених категорій («функції держави», «функції права» тощо); через розкриття змісту більш наближених до судового правозастосування категорій, зокрема: а) через деталізацію (уточнення, виокремлення специфіки) функцій правозастосування загалом (у тому числі правозабезпечувальної функції та функції індивідуального правового регулювання); б) через деталізацію (акцентуванні на специфіці) функцій суб'єкта застосування – суду (серед яких, серед іншого, відновлення порушених прав фізичних та юридичних осіб; контроль за законністю в країні; гарантування пріоритету права людини над державними або корпоративними інтересами).

Дослідивши зміст пов'язаних із функціями судового правозастосування понять, автор ак-

центує на тому, що будь-які правові поняття зі складовою «функція» поєднують такі характеристики, як «активність», «динаміка», «можливість впливу з метою зміни» тощо. Більшість функцій, які у наукових джерелах окреслюють як «функції права», мають прояв, а, відтак, – можуть бути одночасно визнані й функціями судового правозастосування, яке здійснюється у порядку адміністративного судочинства та судочинства у справах про адміністративні правопорушення (ті справи, розгляд яких віднесено до компетенції суду). Серед таких функцій автор виокремлює інформативну, орієнтирну (спрямовуючу), превентивну, виховну та комунікативну, а також підкреслює особливу роль охоронної та захисної функцій судового правозастосування.

Ключові слова: судове правозастосування, функції судового правозастосування, інформативна функція судового правозастосування, орієнтирна (спрямовуюча) функція судового правозастосування, превентивна функція судового правозастосування, виховна функція судового правозастосування, комунікативна функція судового правозастосування, захисна функція судового правозастосування.

Doyar E.O. Functions of judicial enforcement: administrative and legal aspect.

In the article, the author analyzes the available scientific approaches to understanding the concept of «function» in general and to those related to law enforcement by objects and subjects, in relation to which their functions are distinguished. In particular, the author summarizes the understanding of the meaning of the concepts of «functions of law», «functions of the state», «functions of law enforcement», «functions of the court», «functions of justice», and directs his scientific research to the study of the specifics of the separation and interpretation of the content of the functions of law enforcement, which is carried out a special entity – the administrative court and courts whose competence includes consideration of cases on administrative offenses. The author's understanding of the functions of

judicial enforcement in the order of administrative proceedings and judicial proceedings in cases of administrative offenses, the consideration of which is assigned to the competence of the court, is offered as possible options for the influence of the court's activity on the administration of justice (consideration of administrative cases and cases of administrative offenses), law enforcement acts of the court on the behavior persons under private and public law. The author notes such common ways of highlighting the functions of judicial law enforcement in scientific and other sources as their characteristics: through the disclosure of the content of generalized categories («functions of the state», «functions of law», etc.); through disclosure of the content of categories closer to judicial law enforcement, in particular: a) through detailing (clarification, highlighting the specifics) of law enforcement functions in general (including the law enforcement function and the function of individual legal regulation); b) due to the detailing (emphasis on specificity) of the functions of the subject of application - the court (including, among others, the restoration of the violated rights of individuals and legal entities; control over legality in the country; guaranteeing

Having studied the content of concepts related to the functions of judicial law enforcement, the author emphasizes that any legal concepts with the component «function» combine such characteristics as «activity», «dynamics», «possibility of influence for the purpose of change», etc. Most of the functions that are outlined in scientific sources as «functions of law» have a manifestation, and, therefore, can be simultaneously recognized as functions of judicial law enforcement, which is carried out in the order of administrative proceedings and judicial proceedings in cases of administrative offenses (those cases whose consideration is assigned to the competence of the court). Among such functions, the author singles out informative, indicative, preventive, educational and communicative functions, and also emphasizes the special role of protective and protective functions of judicial law enforcement.

Key words: judicial enforcement, functions of judicial enforcement, informative function of judicial enforcement, indicative (directive) function of judicial enforcement, preventive function of judicial enforcement, educational function of judicial enforcement, communicative function of judicial enforcement, protective function of judicial enforcement.

Постановка проблеми. Питання застосування норм права як однієї з форм його реалізації вже декілька років поспіль залишаються актуальною та витребуваною темою наукових до-

сліджень. Натомість, попри активне висвітлення різних аспектів правозастосування загалом, чимало питань, пов'язаних із специфікою судового правозастосування, залишаються або поза увагою науковців, або недостатньо дослідженими. Одним з таких питань є специфіка функцій судового правозастосування, адже значний вплив на виокремлення відповідних функцій та тлумачення їх змісту відіграє особлива роль суду, як правозастосовувача, на який покладається функція правосуддя. Ця та інші особливості судового правозастосування, які впливають на виокремлення його функцій та тлумачення змісту кожної з них, зважаючи й на специфіку конкретного різновиду судочинства, заслуговують детального аналізу та характеристики, що дозволить узагальнити критерії та охарактеризувати зміст кожної специфічної такої функції.

Стан опрацювання проблематики. Як вже зазначалось, зважаючи на важливість і значну специфіку судового правозастосування, останніми роками активізувався процес наукового дослідження цього різновиду однієї з форм реалізації норм права. Натомість праць, присвячених дослідженню специфіки функцій судового правозастосування, майже немає, а ті які є, висвітлюють відповідні функції судового правозастосування загалом, без виокремлення специфіки галузевої сфери судочинства. Прикладами таких праць є праці О.С. Копитової (наприклад, підрозділ 2.2 її дисертаційного дослідження «2.2. Диференціація функцій судової правозастосовної діяльності» [1], щоправда тема дисертаційної роботи пов'язана із теорією права загалом, а не якоїсь конкретної галузі права. Також її наукові статті, присвячені безпосередньо проблематиці функцій судового правозастосування, але так само у загальнотеоретичному аспекті, без розгляду галузевих особливостей судочинства (див., напр.: [2, с. 111–117]). Також слід згадати й публікацію С.М. Мельничука «Поняття судового правозастосування як правової форми здійснення функцій держави» [3, с. 42–46].

Метою цієї статті є дослідження різних підходів до розуміння функцій судового правозастосування та розкриття специфіки змісту відповідних функцій стосовно правозастосування в порядку адміністративного судочинства та судового правозастосування при розгляді справ про адміністративні правопорушення, які віднесені до компетенції суду.

Виклад основного матеріалу. Починаючи дослідження того чи іншого поняття, логічним є висвітлення етимологічного походження відповідного терміну. Виходячи з визначення «функцій» як «явища, яке залежить від іншого явища, є формою його виявлення і змінюється відповідно до його змін»; «призначення, роль чого-небудь»; «діяльність, обов'язок, робота»

[4, с. 717; 5, с. 1403; 6, с. 733], функції судового застосування ми розглядатиме саме з позиції його (судового правозастосування) ролі та призначення для суспільного життя. Оскільки призначення судової гілки влади – це здійснення правосуддя, призначення судового правозастосування – винесення судження про: а) наявність/відсутність права; б) порушення/відсутність порушення права; наявність складу адміністративного правопорушення (стосовно адміністративних правопорушень, розгляд яких віднесено до компетенції судів), то у випадку винесення судження про наявність права та про його порушення, рішення суду стає підставою його (права) подальшої реалізації в інших формах або підставою поновлення (відновлення) права. У випадку висновку про наявність адміністративного правопорушення рішення суду є підставою реалізації вказаних у ньому адміністративно-правових санкцій.

У навчальних джерелах, присвячених правозастосуванню загалом, як правило виокремлюють дві основні його функції: 1) правозабезпечувальну, зміст якої подають як організацію відповідним уповноваженим суб'єктом правозастосування процесу дотримання, виконання і використання правових норм [7, с. 5–6]; 2) функцію індивідуального правового регулювання, яку характеризують як «прикладання» тієї чи іншої норми до певної життєвої ситуації, до певних життєвих обставин, що має наслідком конкретизацію прав і обов'язків суб'єктів права [7, с. 5–6]. Тобто при характеристиці першої функції йдеться про забезпечення уповноваженим суб'єктом втілення у життя трьох інших форм реалізації правових норм, а при характеристиці другої – акцентується на формі, в якій відбувається конкретизація прав та обов'язків певних індивідуальних суб'єктів, що викладається у змісті правозастосовного акта уповноваженого суб'єкта.

Крім цього, зважаючи на особливий суб'єкт правозастосування – суд, функції судового правозастосування у наукових працях часто розкривають через призму функцій цього суб'єкта – «функції суду» (див., наприклад, дисертаційну роботу О.С. Копитової [1, с. 129]). Поясненням такого підходу є важливість функції судів, які В.Ю. Ключкович характеризує як певні максимуми, що у разі їх реального втілення є головною умовою успішної інтеграції України до європейських співтовариств та створення в Україні сервісної моделі надання управлінських послуг громадянам [8, с. 61]. Серед цих важливих функцій вказаний автор, зокрема, виокремлює: відновлення порушених прав фізичних та юридичних осіб; контроль над законністю в країні; гарантування пріоритету права людини над державними або корпоративними інтересами [8, с. 61].

Зважаючи на специфіку правової науки, не можливо оминати увагою й такі поняття, як «функції держави» та «функції права», які визначають як «основні напрями діяльності держави...», «основні напрями впливу на людину та суспільство...» [9, с. 5, с. 10; 10, с. 342]. Слід погодитись із думкою О.С. Копитової, яка зазначає про безумовну спорідненість загальнодержавних функцій та функцій судового правозастосування, натомість акцентує й на безумовній специфічності та унікальності останніх [1, с. 129].

Судове правозастосування є беззаперечно одним з основних напрямів діяльності держави щодо забезпечення правопорядку та гарантованого захисту прав своїх громадян та інших суб'єктів та проявом безсумнівного впливу на людину та суспільство через можливість застосування покарання за порушення встановлених правил, через можливість здійснення превенції таких порушень, через здійснення виховання населення в цілому та окремих громадян зокрема у дусі дотримання встановлених державою правил та дотримання наданих іншим суб'єктам прав. Аналіз конституційних норм свідчить, що у Конституції України переважно йдеться про судовий захист (ст.ст. 8, 55, 125 тощо [11]), у зв'язку з чим можна зробити висновок про те, що захист – це основна (базова, визначальна) функція суду, яка задекларована та гарантована у низці законодавчих актів, починаючи від Основного закону країни, продовжуючи спеціальним щодо судоустрою та статусу судів законодавством та, завершуючи, процесуальними (судочинськими) законодавчими актами, серед яких й КАС України (наприклад, положення ст.ст. 2, 5 та низки інших, в яких йдеться про захист адміністративним судом прав осіб приватного права від порушень з боку суб'єктів владних повноважень [12]).

Розкриваючи функції судової влади, у наукових джерелах також вказують на необхідність зважати на зовнішні та внутрішні їх аспекти, виокремлюючи, відповідно, зовнішні та внутрішні функції судової влади, при цьому відмежовують одна від одної функції правосуддя та функції судового правозастосування (правозастосовна діяльність судів під час здійснення правосуддя) [1, с. 130]. Судове правозастосування розглядають як одну з функцій держави, як нормативно-визначений перебіг процесу правозастосування шляхом здійснення правосуддя. Тлумачать судове правозастосування як розгляд справ по суті та прийняття у встановленій процесуальній формі рішень за цими справами з метою вирішення правових конфліктів [3, с. 42, 45]. Під правовими конфліктами розуміють «стан двостороннього зв'язку суб'єктів, який заснований на правовому протиріччі, що

характеризується порушенням або перешкодою в реалізації ними своїх інтересів...» [13, с. 33]. У цьому контексті зауважимо, що поділ функцій на зовнішні та внутрішні є класичним поділом функцій і безумовно може бути застосований й для потреб класифікації функцій судового правозастосування, адже практичність та дієвість такого поділу вже давно доведена.

Коли у наукових джерелах функції судового правозастосування розкриваються через аналіз змісту функцій права загалом, то особливу увагу, як правило, приділяють охоронній та захисній його функціям, а суд, застосовуючи норми права, тим самим активує прояв цих функцій. Захисна функція, як було показано вище, «червоною лінією» проходить всіма нормами законодавства, якими так чи інакше регулюються питання статусу суду та здійснення правосуддя. У правових енциклопедичних джерелах *захисну функцію права виокремлюють* за критерієм «характер впливу на свідомість і поведінку суб'єктів суспільних відносин», та характеризують як охорону соціальних цінностей від посягань на них. Важливість виокремлення цієї функції судового правозастосування на наш погляд є очевидною. Охоронна функція права в правових енциклопедичних джерелах характеризується як охорона суспільних відносин від небажаних на них впливів. У контексті застосування норм права судом та з урахуванням аналізу норм КАС України, зазначимо, що про охорону у цьому кодифікованому акті згадується шляхом формулювань, в яких йдеться про порушені права або охоронювані законом інтереси (див., напр. ч. 1 ст. 277, ч. 1 ст. 377 КАС України [12]). У КУпАП про охорону йдеться вже у загальній ст. 1, в якій сформульовано завдання КУпАП, одним з яких є «охорона прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого правопорядку, зміцнення законності...» [16].

Якщо поглянути на функції права через призму впливу правозастосовчого акту суду на поведінку членів суспільства, можемо вести мову й про відповідні функції судового правозастосування, а саме про інформативну, орієнтирну (спрямовуючу), превентивну, виховну та комунікативну його функції.

Інформативна функція полягає в інформуванні учасників судового розгляду та інших учасників суспільних відносин про відновлення порушеного права судом, про здійснений захист права, про винесене судження та його аргументи (в контексті здійснення справедливого правосуддя). Насамперед таку інформацію отримують учасники справи та органи примусового виконання судових рішень (якщо вони задіюються до їх виконання). Натомість, враховуючи

обов'язковість внесення рішень суду до Єдиного державного реєстру судових рішень, будь-який учасник суспільних відносин може дізнатись про зміст рішення, норми права, на підставі яких воно винесене, аргументи, які надав суддя у мотивувальній частині свого рішення. Тобто, все вказане відповідає змісту інформативної функції права загалом – доведення до відома загалу змісту державної волі, яка у випадку судового розгляду полягає у здійсненому судженні про право, у здійсненні правосуддя.

З інформативною функцією тісно пов'язана й *орієнтирна (спрямовуюча) функція*, зміст якої – визначення найбільш ймовірного варіанту розвитку подій у випадку схожої ситуації з порушення прав особи або скоєння особою правопорушення. Дискусійним може бути питання щодо місця цієї функції, а саме: яка функція – інформативна чи орієнтирна (спрямовуюча) передує одній. З одного боку, це може бути варіант, коли, щоб зорієнтуватись у можливих варіантах, особа шукає інформацію, з іншого боку це може бути варіант, що особа, отримавши інформацію, одночасно отримує й орієнтир. Вбачається, що обидва варіанти можуть мати місце, а послідовність може змінюватись у кожному окремому випадку.

З інформативною та орієнтирною (спрямовуючою) функціями безпосередньо пов'язані й *превентивна та виховні* функції. Превентивна полягає у наочності негативних наслідків, застосування яких судом до правопорушників стимулюватиме правомірну поведінку. Зміст виховної функції судового правозастосування полягає у впливі діяльності суду та кінцевого її результату – судового рішення як правозастосовчого акту – на формування необхідного державі та суспільству, кожному її члену уявлення про можливу та дозволена поведінку, про неможливість порушення прав, про заборону поведінки, якою порушуються права осіб приватного права, інтереси держави, територіальних громад тощо.

Ще однією функцією судового правозастосування є *комунікативна* функція, зміст якої полягає у сприянні судом налагодженню діалогу між учасниками судового процесу. Цьому сприяють, наприклад, такі інститути, як врегулювання спору за участю судді (за незначним винятком, коли проведення такого врегулювання не дозволяється), затвердження примирення сторін на будь-якій стадії судового розгляду тощо. У першому випадку хоч і йдеться про дії суду, які можуть відбуватись до розгляду справи по суті, але такі дії проводяться за участю судді, і тому, на наш погляд, таке врегулювання є одним з випадків судового правозастосування – реалізації права сторін спору на таке його врегулювання. Вказану можливість надають норми КАС України

(врегулюванню цих питань присвячена окрема глава КАС України, де йдеться, зокрема, й про процедурні питання). Не передбачає такої можливості КУпАП.

Ще одним критерієм, за яким виокремлюють низку функцій права, є критерій «характер впливу», і, зокрема, такі його функції, як статична, динамічна, установча, інтегративна, охоронна та запобіжна. Натомість лише окремі з них можуть бути інтегровані у сферу судового правозастосування та охарактеризовані як відповідні його функції.

Статичну функцію характеризують як закріплення і стабілізація існуючих суспільних відносин, що у контексті судового правозастосування може бути інтерпретовано як певна фіксація, і, таким чином, – й стабілізація, у відповідному судовому рішенні результату розгляду справи з констатацією наявного порушення права чи, навпаки, відсутності такого порушення, що, відповідно, матиме наслідки у вигляді відновлення порушеного права або «проставлення крапки» у спорі, де порушення права не підтверджено. У випадках розгляду справ про адміністративні правопорушення стабілізацію вбачаємо у фіксації реакції держави в особі суб'єкта, наділеного повноваженнями з розгляду справи про адміністративні правопорушення та притягнення до адміністративної відповідальності (у нашому випадку таким суб'єктом є суд), на вчинене порушення та обрання відповідної санкції.

Тлумачення *динамічної функції* у класичному її розумінні як сприяння виникненню і розвитку нових суспільних відносин стосовно судового правозастосування навряд чи можна прийняти. Ця функція у контексті судового правозастосування характеризує рух, розвиток правовідносин, що раніше склалися між певними суб'єктами, які згодом стали сторонами спору в порядку адміністративного судочинства; певний рух в охоронних відносинах (у випадках, коли було скоєно делікт). Це може бути як примусовий (за допомогою суду) «крок назад» у правовідносинах сторін (у випадку порушення прав однією із сторін іншою стороною та відновлення цього права судом) та подальший рух цих відносин у належному напрямі, адже відхилення від цього напрямку розвитку правовідносин були «виправлені» судом. У разі, коли суд констатував своїм рішенням відсутність порушень прав, рух відповідних відносин сторін спору продовжується у тому напрямі, яким він був до вирішення спору і на певний час (час вирішення справи судом) ніби призупинявся. У випадку розгляду судом справ про адміністративні правопорушення, динамічна функція судового правозастосування має прояв, наприклад: у завершенні деліктних правовідносин шляхом застосування санкції до правопорушників; у з'ясуванні питання про не-

причетність особи до вчинення правопорушення. В останньому випадку деліктні відносини не є завершеними загалом (з урахуванням факту вчинення адміністративного правопорушення, щодо якого не встановлена особа, яка його вчинила), натомість ці відносини стають завершеними щодо конкретної особи, стосовно якої розглядалась справа про адміністративне правопорушення.

Запобіжна функція права характеризується як запобігання виникненню небажаних суспільних відносин і щодо потреб пояснення функцій судового правозастосування її можна тлумачити у контексті наслідків, які мають акти судового правозастосування. Для кожного окремого суб'єкта владних повноважень, яким було порушено права, свободи чи інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб, кожна «програна» ним справа має стати достатнім аргументом недопущення таких порушень у майбутньому. Це має бути аргументом й для запобігання зловживанню процесуальними правами будь-якими учасниками судового розгляду.

Як вже зазначалось, не всі функції права у тому чи іншому своєму прояві можуть бути інтегровані для характеристики функцій судового правозастосування. Зокрема, на наш погляд, важко інтегрувати для потреб характеристики функцій судового правозастосування таку функцію, як установча. Її зміст характеризують як первинне заснування певних соціальних інститутів. У такому її розумінні вона не має прояву у судовому правозастосуванні в порядку адміністративного судочинства та в порядку розгляду судом справ про адміністративні правопорушення, хоча може мати прояв в окремих інших формах судочинства, наприклад у порядку цивільного судочинства, коли судом встановлюються певні факти, що мають юридичне значення для особи, для реалізації якогось права на підставі встановленого судом факту (наприклад, факту проживання однією сім'єю з військовослужбовцем для подальшого звернення за отриманням грошового забезпечення як члена сім'ї загиблого військовослужбовця).

Висновки. З урахуванням наявних визначень поняття «функції» загалом, а також понять, складником яких є «функція», зокрема понять «функції права», «функції держави», «функції правозастосування», «функції суду», «функції правосуддя», пропонуємо розуміння функцій судового правозастосування у порядку адміністративного судочинства та судочинства у справах про адміністративні правопорушення, розгляд яких віднесено до компетенції суду, як можливі варіанти впливу діяльності суду зі здійснення правосуддя, розгляду адміністративних справ та справ про адміністративні правопорушення, правозастосовчих актів суду на

поведінку осіб приватного та публічного права. У наукових та інших джерелах характеристика функцій судового правозастосування здійснюється, здебільшого, двома шляхами: 1) через розкриття змісту більш узагальнених категорій, таких як «функції держави» та «функції права»; 2) через розкриття змісту більш наближених до судового правозастосування категорій, зокрема: а) через деталізацію (уточнення, виокремлення специфіки) функцій правозастосування загалом (у тому числі правозабезпечувальної функції та функції індивідуального правового регулювання); б) через деталізацію (акцентуванні на специфіці) функцій суб'єкта застосування – суду (серед яких, серед іншого, відновлення порушених прав фізичних та юридичних осіб; контроль за законністю в країні; гарантування пріоритету права людини над державними або корпоративними інтересами). Зважаючи на те, що застосовуються саме норми права, класифікація функцій останнього та з'ясування змісту цих функцій має доволі важливе значення для виокремлення функцій судового застосування цих норм. Слід погодитись з констатацією у наукових джерелах особливої ролі охоронної та захисної функцій права, які можна певним чином трансформувати (як прояв діяльності суду) в охоронну та захисну функції судового правозастосування. Аналіз наявних наукових підходів до класифікацій функцій та характеристики змісту кожної з них, а саме категорій, що так чи інакше пов'язані з судовим правозастосуванням («функції права», «функції держави», «функції правозастосування», «функції суду», «функції правосуддя» тощо), свідчить, що будь-які правові поняття зі складовою «функція» поєднують такі характеристики, як «активність», «динаміка», «можливість впливу з метою зміни» тощо. Більшість функцій, які у наукових джерелах окреслюють як «функції права», мають прояв, а, відтак, – можуть бути одночасно визнані й функціями судового правозастосування, яке здійснюється у порядку адміністративного судочинства та судочинства у справах про адміністративні правопорушення (ті справи, розгляд яких віднесено до компетенції суду). Серед таких функцій виокремлюємо інформативну, орієнтирну (спрямовуючу), превентивну, виховну та комунікативну. Критерієм, у межах якого всі вони поєднуються, є вплив правозастосовчого акту суду як результату його правозастосовчої діяльності на поведінку членів суспільства. За критерієм «характер впливу» виокремлюємо такі функції судового правозастосування, як статична, динамічна та запобіжна. Установча функція не характерна для судового правозастосування в порядку адміністративного судочинства та в порядку розгляду судом справ про адміністративні правопорушення, хоча може мати місце в

окремих інших формах судочинства, наприклад – цивільного. Перспективними напрямками подальших наукових досліджень з питань функцій судового правозастосування загалом та судового правозастосування в адміністративно-правовій сфері вважаємо розкриття зовнішнього та внутрішнього їх аспектів, а також подальше розкриття змісту не лише загальних, але й специфічних для адміністративно-правової сфери функцій судового правозастосування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Копитова О.С. Теоретико-правові засади судового правозастосування : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2021, 524 с.
2. Копитова О.С. Загальнотеоретичні підходи до з'ясування функцій судового правозастосування. *Юридична наука*. 2019. № 2. С. 111–117.
3. Мельничук С.М. Поняття судового правозастосування як правової форми здійснення функцій держави. *Право і Безпека*. 2015. 3(58). С. 42–46.
4. Великий тлумачний словник української мови / Упоряд. Т.В. Ковальова. Харків : Фоліо, 2005. 767 с.
5. Сучасний тлумачний словник української мови: 60000 слів / Уклад. Н. Кусайкіна, Ю. Цибульник ; за ред. В.В. Дубічинського. Харків : ВД «Школа», 2014. 1550 с.
6. Нечволод Л.І. Сучасний словник іншомовних слів. Харків : Торсінг Плюс, 2007. 768 с.
7. Лекція до теми «Застосування правових норм» Галузь знань 26 «Цивільна безпека» Спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність». Одеський державний університет внутрішніх справ. Кафедра державно-правових дисциплін. Факультет № 4. Одеса : ОДУВС, 2016. 16 с. URL: https://oduvsv.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/20_lecii-1.pdf (дата звернення: 06.03.2024).
8. Ключкович В.Ю. Теоретико-правова характеристика правозастосовної діяльності органів судової влади : дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Дніпро, 2021, 233 с.
9. Кишеньковий довідничок. Основи права / Автор-упорядник Бармак М. Тернопіль: Астон, 2004. 368 с.
10. Сучасна правова енциклопедія / О.В. Зайчук, О.Л. Копиленко, Н.М. Оніщенко та ін. ; за заг. ред. О.В. Зайчука ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. Київ : Юрінком Інтер, 2009. 384 с.

11. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 06.03.2024).
12. Кодекс адміністративного судочинства від 06.07.2005 р. № 2747-IV (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 02.12.2023).
13. Бобровник С. Правовий конфлікт: поняття, ознаки, природа та різновиди. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 1 (64). С. 26–33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/varnu_2011_1_3 (дата звернення: 06.03.2024).
14. Функції права / Юридична енциклопедія : у 6 т. Т. 6 : Т—Я. / ред. кол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. Київ : Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2004. 768 с.
15. Функції права / Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Т. 3 : Загальна теорія права / О.В. Петришин (відп. ред.) та ін. Харків : Право, 2017. 952 с.
16. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. (із змінами) № 8073-X (статті 1-212-24). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 23.12.2023).
17. Лазур Я.В. Забезпечення прав і свобод громадян України у сфері публічного управління: адміністративно-правовий механізм: монографія. К.: Четверта хвиля. 2010. 240 с.
18. Лазур Я.В. Поняття, сутність та елементи адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод громадян у державному управлінні. *Форум права*. 2009. № 3. С. 392–398.
19. Громовчук М.В., Белов Д.М. Гуманізм як філософсько-правова категорія в умовах формування нової парадигми в праві. *Аналітично-порівняльне право*. № 3. 2022. С. 301–310.
20. Белов Д.М., Громовчук М.В., Білак О.П. Міжмуніципальне співробітництво в структурі транскордонного співробітництва. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*. Випуск 72(4). 2022. С. 226–231.